

**Program profilaktyki dla uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych
w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych w Laskach**

WPROWADZENIE:

Szkolny Program Profilaktyki stanowi spójną całość z Ośrodkowym i Szkolnym Programem Wychowawczym, a także ze Statutem Szkoły. Program Profilaktyki stanowi uzupełnienie programu wychowawczego i obejmuje działania profilaktyki związane z promocją zdrowia i zdrowego trybu życia.

Szkolny Program Profilaktyki został skonstruowany na podstawie oceny potrzeb i zasobów szkoły. Zawiera on system działań profilaktycznych ukierunkowanych na zapobieganie różnym problemom zdrowotnym, dysfunkcjom i zachowaniom ryzykownym uczniów. Swoim zasięgiem obejmuje wszystkich uczniów, a więc osoby przejawiające zachowania problemowe, jak również tych, którzy swoim zachowaniem nie przejawiają żadnej dysfunkcji, po to aby mogli zwiększyć swoją odporność na czynniki ryzyka oraz tych, którzy uzyskali potrzebne im profesjonalne wsparcie i powrócili do prawidłowego rozwoju i zdrowego stylu życia.

Program Profilaktyki adresowany jest do całej społeczności szkolnej, która uczestniczy w tworzeniu środowiska wychowawczego: uczniów, nauczycieli, innych pracowników szkoły oraz uwzględnia grupy odbiorców zewnętrznych działających na rzecz dziecka i rodziny.

Program obejmuje wszystkie sfery zachowań problemowych występujących w szkole i w środowisku ucznia: palenie tytoniu, zażywanie substancji psychoaktywnych, zachowania agresywne i o charakterze przestępczym tj. kradzieże, wczesna inicjacja seksualna, niewłaściwe odżywianie się, ucieczki z domu, nie wywiązywanie się z obowiązków szkolnych.

Cele programu będą realizowane przez wykorzystanie podstawowych strategii profilaktycznych takich jak: działania informacyjne, działania edukacyjne, działania alternatywne, działania o charakterze wczesnej interwencji oraz działania o charakterze zmian środowiskowych. Szkolny Program Profilaktyki obejmuje działania z zakresu profilaktyki pierwszorzędowej, drugorzędowej i trzeciorzędowej.

Profilaktyka jest to proces wspomaganie człowieka, w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczanie i likwidowanie czynników, które blokują prawidłowy rozwój i zaburzają zdrowy styl życia. W związku z tym wyróżnia się profilaktykę pierwszorzędową, drugorzędową i trzeciorzędową.

Profilaktyka pierwszorzędowa to działanie mające na celu: z jednej strony – promocję zdrowia i przedłużanie życia człowieka, zaś z drugiej zapobieganie pojawieniu się problemów związanych z zachowaniami dysfunkcyjnymi. Szczególnie wyraźnie akcentuje się tutaj budowanie i rozwijanie różnorodnych umiejętności radzenia sobie z wymogami życia, ze względu na fakt iż deficyty w tym zakresie są powszechnie spotykane w populacji osób dysfunkcyjnych. Równie ważne jest dostarczanie rzetelnych informacji, dostosowanych do specyfiki odbiorców.

Profilaktyka drugorzędowa ma na celu ujawnianie osób o najwyższym ryzyku dysfunkcjonalności oraz pomaganie im w redukcji tego ryzyka (a więc zapobieganie rozwojowi zaburzeń).

Profilaktyka trzeciorzędowa rozumiana jest jako interwencja po wystąpieniu dysfunkcji. Ma na celu, z jednej strony – przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego, zaś z drugiej umożliwienie osobie objętej terapią i rehabilitacją powrotu do społeczeństwa, prowadzenia w nim satysfakcjonującego i społecznie akceptowanego trybu życia, wolnego od patologii. (Z. Gaś 1997).

PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO

1. Konstytucja RP
2. Narodowy Program Profilaktyki i rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Ustawa z dnia 07 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572. z późn. zm.)
4. Rozporządzenie MENiS z 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2002 r. Nr 51 poz. 458, z późn. zm.)
5. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. związana z ochroną zdrowia psychicznego (rozdz. 1 art. 1, 2, 4.1)
6. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zakresie promocji zdrowego trybu życia bez narkotyków (rozdz. 1 art. 1.2, 3.2, rozdz. 2 art. 7.1, 7.2, 8.1), ustawa z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.)

7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w zakresie zadań przeciwdziałania alkoholizmowi (rozdz. 1 art. 2.1, 4.1, 5)
8. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (art. 3).
9. Konwencja Praw Dziecka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. ratyfikowana przez Polskę 07 lipca 1991 r. (art. 27.1, art. 29.1)
10. Rozporządzenie MENiS z 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.
11. Rozporządzenie MENiS z 07 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych p[przedszkolach, szkołach placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 11, poz. 114)
12. Rządowy Program „Bezpieczna i przyjazna szkoła” przyjęty uchwałą Nr 172/2008 Rady Ministrów z dn. 19 sierpnia 2008 r.
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 marca 2013 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej
14. Statut Ośrodka Szkolno – Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Laskach
15. Statut Zespołu Szkół Średnich oraz Szkoły Policealnej działających w tamach OSW dla Dzieci Niewidomych w Laskach

CELE PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO

Cel główny programu:

Program Profilaktyki jest programem, którego obiektem jest całe środowisko ucznia. Punktem wyjścia planowanych działań wychowawczych i profilaktycznych jest uchronienie wychowanka przed zagrożeniami pojawiającymi się w kolejnych etapach jego rozwoju.

Cele szczegółowe programu:

1. Opracowanie programów profilaktycznych dotyczących problemów takich jak agresja, uzależnienie od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz promujących zdrowy styl życia.
2. Opracowanie procedury postępowania z uczniem wagarującym, stosującym przemoc i agresję, będącym pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych.
3. Wspomaganie uczniów w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu stylowi życia, w tym w radzeniu sobie z trudnościami związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych.

4. Otoczenie opieką i alternatywnymi oddziaływaniami wychowawczymi uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym angażując ich w działalność pozytywną.
5. Ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój.
6. Inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi uczniów i zdrowemu stylowi życia.
7. Uczucie zachowań sprzyjających rozwijaniu właściwych postaw społecznych, dbanie o kulturę osobistą, eliminowanie zachowań agresywnych, nieakceptowanych społecznie.
8. Dostarczanie wiedzy na temat zachowań ryzykownych i przygotowanie do podejmowania racjonalnych wyborów.
9. Zapobieganie wypadkom i urazom w życiu codziennym, zasady udzielania pierwszej pomocy.
10. Kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów i radzenia sobie ze stresem.
11. Propagowanie zdrowego stylu życia i zapobieganie patologiom zdrowotnym.
12. Edukacja pro-sportowa i pro-zdrowotna.
13. Nauka budowania realnej wizji swojej osoby i przyszłości w kontekście niepełnosprawności.
14. Kształtowanie umiejętności poprawnej komunikacji.
15. Ograniczenie niepowodzeń szkolnych.
16. Kształtowanie prawidłowych relacji wychowanek-wychowawca., nauczyciel-uczeń.
17. Wplatanie w zajęcia wychowawcze treści profilaktycznie ważnych.
18. Integracja społeczności szkolnej.
19. Zapobieganie zachowaniem przestępczym takim jak kradzieże, wymuszenia finansowe.

Spodziewane efekty:

1. Uczeń potrafi właściwie i kulturalnie zachować się w różnych sytuacjach społecznych. Właściwie rozumie oraz interpretuje działania i zachowania innych ludzi.
2. Uczeń nie przejawia agresywnych zachowań i jest przyjaźnie nastawiony do innych, potrafi kulturalnie podtrzymywać kontakty międzyludzkie.
3. Uczeń potrafi radzić sobie w trudnych sytuacjach w sposób akceptowany społecznie, poszukuje alternatywnych rozwiązań, przewiduje konsekwencje swoich działań.
4. Uczeń ma większą wiedzę na temat zdrowego stylu życia.
5. Uczeń wie jak zapobiegać patologiom zdrowotnym i społecznym.

6. Uczeń zna nowoczesne formy aktywności ruchowej i potrafi je wykorzystać w życiu codziennym.
7. Uczeń potrafi zadbać o własne bezpieczeństwo. Dostrzega różne zagrożenia i umie sobie z nimi radzić. W sytuacjach trudnych wie, gdzie zwrócić się o pomoc.
8. Uczeń zna i próbuje stosować zasady konstruktywnego rozwiązywania konfliktów. Umie przyjmować i przekazywać informacje zwrotne.
9. Uczeń nawiązuje prawidłowe relacje z wychowawcą/nauczycielem.
10. Uczeń zna konsekwencje prawne związane z kradzieżami i wymuszeniami.

FORMY REALIZACJI CELÓW DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH:

1. Zapoznanie z dokumentacją Ośrodka i Szkoły:
 - Regulamin Ośrodka i Szkoły
 - Statut Ośrodka i Szkoły
 - Program wychowawczy Ośrodka i Szkoły
 - Prawa i obowiązki wychowanków/uczniów
1. Indywidualna rozmowa z wychowankiem/ucniem.
2. Udział w zajęciach dydaktyczno-wychowawczych, rekreacyjnych, rehabilitacyjnych prowadzonych przez wychowawców, nauczycieli, bądź innych pracowników placówki.
3. Szkolenia/spotkania dla rodziców.
4. Programy/warsztaty profilaktyczne.
5. Konkursy, gazetki i pogadanki tematyczne.
6. Spotkania informacyjne prowadzone przez lekarza.
7. Współpraca z przedstawicielami różnych instytucji (w zależności od potrzeb) m.in.:
 - Służba Zdrowia,
 - Policja,
 - Straż Miejska,
 - Straż Pożarna,
 - instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - Rzecznik Praw Dziecka.

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE SKIEROWANE DO RODZICÓW

Wypracowanie partnerskich relacji między Szkołą a Rodzicami. Wdrażanie i zaangażowanie rodziców w życie Szkoły i Ośrodka.

- okolicznościowe spotkania ze społecznością ośrodkową i szkolną,
- dostarczanie rodzicom podstawowej wiedzy psychologiczno- pedagogicznej na temat rozwoju dzieci oraz zagrożeń,
- wspólna z rodzicami analiza problemów związanych z funkcjonowaniem dziecka w szkole,
- udzielanie rodzicom pomocy w trudnych sytuacjach,
- działalność informacyjna oraz pomoc w nawiązaniu kontaktu z instytucjami wspomagającymi rodzinę oraz działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych,
- budowanie kontaktów z rodzicami, umożliwienie im udziału w zajęciach organizowanych przez Ośrodek i/lub Szkołę: zawody, festyny, wycieczki, imprezy okolicznościowe,
- spotkania z rodzicami uczniów sprawiających problemy wychowawcze i wspólne wypracowywanie sposobów reagowania na ich postępowanie,
- warsztaty integrujące dla uczniów,
- warsztaty/spotkania dla rodziców.

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO UCZNIÓW

W zakresie wiedzy należy dążyć, by uczeń:

- potrafił rozpoznać objawy sytuacji stresowej, umiał radzić sobie ze stresem jednocześnie zapobiegając jego niekorzystnym skutkom
- umiał rozplanować dzień uwzględniając czas na naukę oraz wypoczynek czynny i bierny
- świadomie i umiejętnie korzystał ze środków audiowizualnych: telewizja, komputer, Internet
- włączał się w różne formy aktywności dostępne na terenie Ośrodka i Szkoły
- rozumiał potrzebę i dbał o zachowanie higieny osobistej
- miał informację o istocie swojej niepełnosprawności
- rozumiał wpływ niepełnosprawności na ograniczenie funkcjonowania w niektórych sferach życia
- rozumiał zagrożenia współczesnego świata i umiał im się przeciwstawiać
- rozwinął swoje umiejętności asertywne
- rozumiał wpływ środków odurzających/substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu człowieka

- znał negatywny wpływ środków odurzających/substancji psychoaktywnych na relacje interpersonalne oraz funkcjonowanie społeczne
- znał podstawowe przepisy prawne dotyczące środków odurzających i ich używania
- wykształcił umiejętności radzenia sobie z uzależnieniami oraz wiedział, gdzie może szukać odpowiedniej pomocy
- znał konsekwencje prawne związane z zachowaniami przestępczymi takimi jak kradzieże i wymuszenia

W zakresie wartości podopieczni powinni:

- być świadomi swojej odpowiedzialności za tworzenie i zachowanie środowiska wolnego od środków odurzających nie tylko w domu rodzinnym i jego najbliższej okolicy, ale również w szkole,
- akceptować pogląd, że w społeczeństwie nie toleruje się używania środków odurzających i mieć świadomość, z czego ten pogląd wynika,
- rozwijać poczucie własnej wartości i akceptować pozytywne aspekty własnego dojrzewania i rozwoju oraz mieć właściwy stosunek do własnej niepełnosprawności,
- być świadomym własnego uspołecznienia i podejmować działania na rzecz rozwijania i wzbogacania wartościowych kontaktów społecznych,
- aktywnie uczestniczyć w społecznym życiu Ośrodka i Szkoły,
- brać odpowiedzialność za swoje czyny, wygląd zewnętrzny i rzeczy osobiste,
- być tolerancyjnym wobec innych poglądów, systemów wartości, zwyczajów i kultury.

PLAN REALIZACJI ZADAŃ

Zadania	Formy realizacji	Termin realizacji	Osoby odpowiedzialne
<p>Bezpieczeństwo w Szkole:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpieczeństwo w kontakcie z osobami obcymi - bezpieczeństwo ruchu drogowego - odpowiedzialność karna nieletnich 	<ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie się nowych uczniów z topografią ośrodka i szkoły - poznanie zasad bezpiecznego poruszania się po terenie ośrodka i szkoły - wdrażanie do przestrzegania zasad ruchu drogowego - kształtowanie umiejętności zachowania ostrożności w kontaktach z nieznanymi 	<p>Cały rok</p>	<p>Psycholog Nauczyciele Wychowawcy Funkcjonariusz Policji, Straży Miejskiej, Straży Pożarnej</p>

<p>(kradzieże, wymuszenia)</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagrożenia związane z używaniem Internetu 	<p>zarówno z rówieśnikami jak i osobami dorosłymi</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie umiejętności odpowiedniego zachowania się w sytuacjach niebezpiecznych - kształtowanie umiejętności radzenia sobie z zagrożeniami w sieci 		
<p>Propagowanie wśród młodzieży znajomości prawa i zasad przestrzegania go.</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczenie młodzieży respektowania przepisów prawnych mających znaczenie dla zdrowia i życia ludzkiego - prowadzenie indywidualnych rozmów interwencyjno-ostrzegawczych z uczniami łamiącymi przepisy regulaminu szkoły 	<p>Uświadomienie konsekwencji zachowań niepożądanych z punktu widzenia prawa (kradzieże, wymuszenia).</p> <p>Zapoznanie wychowanków z obowiązującymi dokumentami regulującymi funkcjonowanie szkoły:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Statut Szkoły - Prawa i Obowiązki ucznia - Deklaracja Praw Człowieka - Konwencja o Prawach Dziecka 	<p>Cały rok</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>

<p>Tworzenie przyjaznej i bezpiecznej atmosfery w szkole:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności efektywnej komunikacji interpersonalnej - nauka rozwiązywania konfliktów - kształtowanie poczucia empatii i wrażliwości - rozwijanie umiejętności bycia asertywnym - budowanie więzi ze szkołą - integracja społeczności szkolnej i poszczególnych grup uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia integracyjne w grupie, gry i zabawy integracyjne, - filmy, pogadanki, - nauka mówienia "nie" w określonych sytuacjach - uwrażliwienie na niebezpieczeństwa związane z życiem społecznym - odpowiednie reagowanie na takie zjawiska jak wyłudzenie, bicie, kradzieże, zaczepki słowne - angażowanie uczniów w prace samorządu szkolnego, - udział w imprezach organizowanych przez ośrodek i szkołę 	<p>Cały rok</p>	<p>Psycholog Nauczyciele Wychowawca</p>
<p>Kształtowanie bezpiecznych zachowań związanych z higieną osobistą, wartościami życia i zdrowia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - pogadanki, filmy, warsztaty - współpraca z placówkami zdrowotnymi - włączanie uczniów w różne formy aktywności dostępne na terenie ośrodka i szkoły 	<p>Cały rok</p>	<p>Lekarz Psycholog Nauczyciele Wychowawca</p>

<p>kształtujących postawy, wartości i umiejętności prozdrowotne</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostarczenie uczniom wiedzy na temat chorób przenoszonych drogą płciową - kształtowanie nawyku dbania o czystość we wspólnych pomieszczeniach - pierwsza pomoc w sytuacjach zagrożenia życia - podejmowanie właściwych decyzji związanych z udzielaniem pierwszej pomocy - zapoznanie wychowanków ze zdrowym stylem życia i odżywiania się - zapoznanie ze sposobami radzenia sobie z okresem dojrzewania i seksualnością 	<ul style="list-style-type: none"> - wyrabianie umiejętności udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach - doskonalenie umiejętności wzywania pogotowia ratunkowego lub policji - wyrabianie odporności emocjonalnej na sytuacje trudne 		
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie nawyków dbania o higienę ciała i wygląd zewnętrzny 			
<p>Ograniczanie zachowań agresywnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przekazanie wiedzy na temat przemocy, zachowań agresywnych - rozwijanie umiejętności asertywnego radzenia sobie z agresją - uświadomienie uczniom negatywnych skutków agresji - uświadomienie uczniom, iż każdy człowiek zasługuje na szacunek - nauka rozpoznawania własnych emocji, sposobów ich wyrażania i panowania nad nimi - rozwijanie u uczniów umiejętności radzenia sobie z presją grupy - dostarczenie uczniom wiedzy na temat 	<ul style="list-style-type: none"> - pogadanki wychowawcze - spotkania integracyjne - wspólne wyjazdy i wycieczki - dodatkowe zajęcia sportowe i rekreacyjne 	<p>Cały rok</p>	<p>Psycholog Nauczyciele Wychowawca</p>

<p>sposobów radzenia sobie ze stresem i zagrożeniem</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności współdziałania i współżycia społecznego, w tym umiejętności mediacji, negocjacji i rozwiązywania konfliktów 			
<p>Propagowanie zdrowego stylu życia z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie uczniów z zasadami funkcjonowania organizmu ludzkiego - wskazywanie wartościowych rozrywek - kreowanie pozytywnych wzorców spędzania czasu wolnego - rozwijanie zainteresowań sportowych i 	<ul style="list-style-type: none"> - imprezy ośrodkowe, wycieczki - współpraca z placówkami służby zdrowia - rozwijanie umiejętności świadomego korzystania z komputera, Internetu i TV - korzystanie z biblioteki ośrodka - umożliwienie korzystania z dodatkowych zajęć ruchowych 	<p>Cały rok</p>	<p>Nauczyciele Wychowawcy Lekarz Pracownicy placówek służby zdrowia</p>

<p>krajoznawczo-turystycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzbudzanie poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie -prowadzenie profilaktyki zaburzeń odżywiania – anoreksji i bulimii 			
<p>Zachowanie bezpieczeństwa w podejmowaniu świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z uzależnieniami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nawiązanie współpracy z poradniami i instytucjami zajmującymi się profilaktyką uzależnień - dostarczenie wiedzy o uzależnieniach i mechanizmach uzależnień (alkohol, narkotyki, leki, nikotyna, „dopalacze”) 	<ul style="list-style-type: none"> - profilaktyka związana z niebezpieczeństwem uzależnień - współpraca ze specjalistami - pogadanki, dyskusje wychowawcze, filmy edukacyjne - udział uczniów w warsztatach z zakresu profilaktyki uzależnień 	<p>Cały rok</p>	<p>Psycholog Nauczyciele Wychowawca Specjaliści zaproszeni do współpracy</p>

<ul style="list-style-type: none"> - uświadamianie, gdzie szukać pomocy w sytuacji zagrożenia uzależnieniem - kształtowanie postaw asertywnych, rozwijanie umiejętności odmawiania 			
<p>Dbanie o kulturę osobistą ze zwróceniem uwagi na kulturę słowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaznajamianie uczniów z normami zwyczajowymi, etycznymi i moralnymi oraz zasadami savoir-vivre - działanie przykładem - uświadamianie, że kulturalne zachowanie, odpowiednie słownictwo jest bardzo pomocne w osiągnięciu 	<ul style="list-style-type: none"> - dyskusje, pogadanki wychowawcze - dezaprobata niestosownego zachowania i nieodpowiedniego słownictwa zarówno w szkole, jak i poza nią - dbanie o kulturę języka na co dzień – używanie podstawowych zwrotów grzecznościowych - organizowanie wyjazdów do teatru, kina i na wystawy (uczenie umiejętności zachowania się stosownie do okoliczności i sytuacji) 	Cały rok	Psycholog Nauczyciele Wychowawca

<p>wyznaczonych celów</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie pozytywnych zachowań 			
<p>Ścisła współpraca z rodzicami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowanie rodziców o zapobieganiu uzależnieniom - mobilizowanie do bardziej aktywnego udziału w życiu szkoły - wzmacnianie pozytywnej więzi emocjonalnej rodzic - dziecko - szkolenia/spotkania dla rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z instytucjami wspierającymi osoby niepełnosprawne i ich rodziny - rozmowy indywidualne z pracownikami szkoły - spotkania informacyjne - angażowanie w imprezy szkolne 	Cały rok	<p>Psycholog Nauczyciele Wychowawcy</p>

* opracowano na podstawie programu profilaktycznego dla wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego TPD „Helenów” na rok szkolny 2013/2014